

מאה ברכות

מקובל על כולנו, כי נקפיד לברך מאה ברכות בכל יום. וזו "הלכה למשה מסיני".

מהות המילה ברוך ומשמעותה מבהירה שהתוכן והנוסח של הברכה השגרתית "ברוך אתה ה' אמ"ה וכו'" אינם עולים בקנה אחד עם ההבנה הרגילה של המושג ברכה. לא יעלה על דעתנו, שאנו מעיזים להיות בעלי מעמד של לברך את הקדוש-ברוך-הוא, כי הוא הנו מקור הברכות.

על המצווה של מאה ברכות ביום, או יותר נכון המצווה למלא 100 מצוות ביום, מקפידים רבים וטובים, באדיקות מודגשת. (מנחות דף מג): **"תניא, היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר: ועתה ישראל מה ה' אלקיך שואל מעמך. " אל תקרא מה אלא מאה.**

ממהות המונח ברוך, החוזר בכל הברכות כולן, נלמד את משמעותו לא כמקובל במחוזותינו, הגורסים את פשוטו של משמע, דהיינו אנו מברכים, כי אנו מאחלים לטוב, ואם היעד, שאליו אנו מכוונים את ברכתנו, הוא הקב"ה, מי נתן לנו את העוז לעשות זאת. השוקל בדעתו מעט רואה מיד עד כמה מופרכת ההבנה הזאת.

נשתדל לשכנע כי ההבנה הנאותה של הברוך אתה אינה זו כאשר נציע את פתרונו החילופי.

ידוע הסיפור על אודות דוד המלך שנוכח, ביום מן הימים, לדעת כי בכל יום מתים 100 מבני ירושלים. ומשנוכח בחומרת האסון עמד ותיקן שיהיו אומרים 100 ברכות בכל יום. ואמנם נעצרה המגפה של המתות המשונות הללו. (מלבי"ם תהלים יד 4): **"אמרו במדרש, שבימי דוד היו מתים מאה ילדים בכל יום ותקן להם מאה ברכות, מבואר שבימי דוד לא היו נזהרים בברכות השבת, ששורש ברכות אלה נסתעף ממה שנאמר "ואכלת ושבעת וברכת". שמחוייבים לברך את ה' על אכילת מזון, ומזה למדו שצריך לברכו על כל טובותיו וחסדיו בין הכוללים בין המיוחדים, ובאשר לא היו נזהרים בכל זה, בימי דוד, נענשו על זה ופשפשו במעשיהם ותקנו את הדבר".**

ובתלמוד בבלי (מנחות מג): **"תניא, היה רבי מאיר אומר: חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום, שנאמר: 'ועתה ישראל מה ה' א-להיך שואל מעמך' "**

במדבר רבה (פרשת קרח פרשה יח סימן כא) מובא אותו ענין בניסוח קצת שונה: **"מאה ברכות שבכל יום היו מתים מישראל מאה אנשים בא דוד ותקן להם מאה ברכות כיון שתקנם נתעצרה המגפה."** דוד הבין ברוח הנבואה את סבת האסון וחינך את העם לברך מאה ברכות בכל יום. ויש המקדימים את המצווה לימי משה רבנו עליו השלום. מצוותו של דוד קוימה מאז ועד סוף כל הדורות. ויש מי שמצא שמשה רבנו בעצמו כבר תיקן אמירתן של 100 (לפחות) ברכות מדי יום. הרי משה איש האלוהים, ראשי תיבות מאה. וזה משמש עוד בסיס היכול להיחשב לסמך איתן שיש לומר מאה ברכות בכל יום.

"ואפשר שמפני שהזהירה התורה לזכור בכל יום יציאת מצרים ומעמד הר סיני שראוי לברך ה' על כל מעלה ומעלה, לכך אמרו חכמינו ז"ל (מנחות מג): 'חייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום' לכך הפסיק משה רבנו ע"ה בין פרשה ראשונה שסרו מאחרי ה', וגם מאותה מעלה של נו"ן ימים שנתעלו בנו"ן שערי קדושה."

ובתיקוני זוהר (תקונא שבעין דף קלא עמוד ב):

"למאת הככר דנחתין למאה ברכאן ודא ק' מן צדקה דאיהי צלותא צ' תשעים אמנים ד' ארבע קדושות ק' מאה ברכות ה' חמשה חומשי תורה והאי צדק"ה"

עוד לפני, מיחסים את מאת הברכות לאברהם אבינו, שהציווי הראשון שלו היה **לך לך** (בס"ה מאה). כל אלה הם ורבים נוספים עליהם רמזים פזורים על פני הכתובים. וכן אמרו "נאום הגבר הוקם על". על בגימטריא מאה ברכות. גם הגימטריא כ"ף היא מאה, על פי "כף אחת עשרה זהב" (במדבר ז' 14), כנגד עשרת הדברות ומאת הברכות.

בעל הטורים מקדיש שש ושבע מהערותיו לציווי לומר מאה ברכות בכל יום, בכל מקרה שהוא מוצא ענין לרמז כזה. הרוב תולים את הציווי בפסוק **"ועתה**

ישראל מה ה' א-להיך שואל מעמך... "אל תקרי "מה" אלא מאה (מנחות מג).

והירושלמי הנוגע לעינינו מצטט את ר' מאיר האומר אין לך אדם מישראל שאינו עושה מאה מצוות (!) בכל יום.

[הפרשנים מוסיפים נופך של ראשי תיבות: אד"ם הם אברהם (או אדם הראשון) דוד ומשה].

לומדים אנו כי אין הברכות האלה תלושות מן המציאות היום יומית, אלא הן בבואה של פעילותו השגרתית של כל אדם מישראל, כל חייו מסכת של עשיית מצוות, ואלה כרוכות כמעט תמיד בברכות.

הרמב"ם אף מונה ממש את מאת הברכות: כג (23) ברכות שמנינו בפרק זה ושבע (7) של קריאת שמע ושל טלית ותפילין ושמונה עשרה כפול שלוש (3X18). ומוסיף עוד שתי ארוחות מדי יום הכרוכות בארבע עשרה ברכות (2X7=14) ועם נטילת הידיים (1) ועם ברכת המזון (1) הרי מאה (100) ברכות בסך הכל.

אגב, הדיאטה המקראית של שתי ארוחות מדי יום כמו במדבר, עת סופק המן בבוקר והשלו לפנות ערב. ואילו ביום השבת מכבדים אותו בשלוש סעודות (המילה "היום" חוזר שלוש פעמים בתיאור איסוף המן). טוב יעשו איפוא אחינו בית ישראל שיגבילו שתי ארוחות מידי יום לשם בריאות הגוף, שהוא המיכל של הנשמה היקרה שלנו.

הקפידו מאד לומר את מאת הברכות והכריזו כי בכך מעבירין את רוע הגזירה, כמו בדוד המלך. הוא ראה בנבואתו כי העם אינם מקפידים על מאה (מצוות הודיה) ברכות להודות לה' על כל הטובה אשר גמלם. ועל כן באתם הרעה. הברכות שדוד המלך תיקן הן להודות לה' על הטוב אשר עשה עמנו.

ברכות, לרוב, מקדימות מצוות (כמו שידוע) אף כי לא כולן הן כאלה, חלקן הן ברכות שבח והודיה (ברכות השחר למשל), המברכים יתנו אל ליבם כי אין הם ראויים כאמור, לברך את הקב"ה שהוא מקור הברכות. ושלא יעלה על דעתם להבין במילה ברוך לשון של איחול לטובתו של המבורך. אלא יכוונו לכך כי זו הצהרת אמונים של עובדי ה' הנאמנים.

משמעות המלים בברכות, השגורות על פינו: "ברוך אתה ה' ". היא "אני מאמין בך" הקב"ה, שפוקח עוורים ומתיר אסורים וכו'. בתלמוד נאמר, כידוע:

אל מלך נאמן. במשמעות שמבינים את ה-אמן.

זו הצהרת אמן בה' יתברך. ולמדנו זאת, לא רק מן ההבנה הטבעית של משמעות הברכה, אלא גם בתמיכה רבה של עניינים ופסוקים בתורה ובתפילות. והמסקנה המתבקשת היא שהברכות הן המצוות. הצהרת אמן, ביתברך שמו, היא המצווה המהותית ביותר של עבד ה', כלפי בוראו. לכוון לפחות מאה פעמים בכל יום.

וישנו כלל פעוט והוא: כל ברכה המופנית למעלה היא בבחינת אני מאמין וכל ברכה המופנית לרעיך ולעמיתך הריהי בחזקת ברכת איחולים לטוב ולשפור וכדומה.

{עלינו להקפיד בעניית **אמן** רק אחרי שומענו ברכה שמשמעה הצהרת אמונים. "**נתיבי עם**" מזהיר שיכול להיות כאן חשש של איסור באמירת אמן לא תקנית ועל כן טוב להימנע. על ברכה עונים אמן וכן על קטעי הקדיש כמו שמפרטים הסידורים. בכל מקום אחר, שנהגו בתמימות (כמו בברכה הרחבה לחיילי צה"ל, מרבה הקהל לענות אמן על כל קטע מקטעי הברכה ללא כל בסיס הלכתי. אמן, שאינה תקנית, יש להמיר ב- כן יהי רצון }.

{שמעתי כי בספרי מוסר מצויה הרחבה של המצווה בה אנו דנים, דהיינו לא רק 100 ברכות נקפיד על אמירתן מדי יום אלא נרחיב ונוסיף גם 90 (צ) ענייות של אמן, (לשמע ברכות), ו-4 (ד) קדושות, ו-10 (י) קדישים ועם 100 (ק) הברכות יעלה המספר לכלל צדי"ק. אשריהם ישראל שצדיקים רבים נמנים על שורותיהם. והם המגן והצנה והסוכה המגוננים על העם }.

בפיוט "**אין כאלוהינו**" אנו אומרים שלושה משפטים שראשיהם הם: א' (**אין**) ו-מ' (**מי**) ו-נ' (**נודה**); ר"ת **אמן**.

ומפליא לקרוא את הפיוט הלאה - שלושת המשפטים הבאים מתחילים ב"ברוך" והמשפטים העוקבים ב"אתה". מלמד אותנו המחבר שאמן שווה לברוך אתה.

{אברהם – קיבל, בזכות אמונתו בה' יתברך, את התואר הא-להי והיה ברכה. איש, בשר ודם אינו ברכה אלא הוא אמונה. הוא שהפיץ את האמונה בה' יתברך. }

{הכהן הגדול, המספר את חוויותיו בהתעלות שלו בקדש הקדשים ביום הכפורים. שהוא רואה את הבורא יושב על כסאו ואומר לו: "**ברכני בני**". היתכן שהבורא מצפה לברכתו של בשר ודם. אלא כוונתו, שאותה הבין הכהן הגדול, **האמן בי**, הרי אתה רואני. ותגובתו של הכהן הגדול: "**שיגולו רחמיך על מידותיך**",

ללמדנו שמיד הבין הכהן הגדול את מעלות המפגש הזה וביקש רחמים על ישראל, כמו שכל עבודתו ביום הכפורים היא לכפר "ובעד כל העם". מידת הרחמים היא המבוקשת כל כך בימי הדין ואותה ביקש בגין אמונתו, ברכני בני.

לכן באמירת הברכות, שאנו נוהגים לומר בכל יום ויום, נקפיד לכוון לכך שזו הצהרת אמונים שלנו לבוראנו, המנהיג את עולמנו, בחזקת כל דעביד רחמנא לטב עביד: וכמאמר "יצו ה' אתה, את-הברכה, באסמיה, ובכל משלח ידך; וברכה--בארץ, אשר-ה' אל-היך נתן לך." (דברים כ"ח 8).